

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Юридичний факультет

Кафедра конституційного та адміністративного права і процесу

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Перший проректор

Котляр Ю.В.

“16” лютого 2023 року

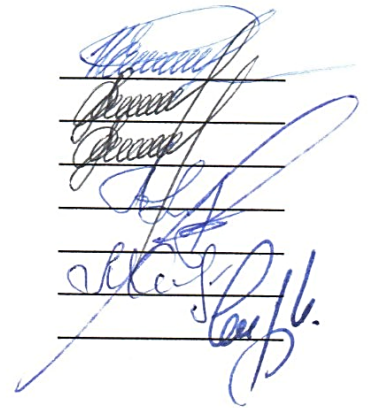
РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МІЖНАРОДНЕ ГУМАНІТАРНЕ ПРАВО

Спеціальність 081 «Право»

Розробник
Завідувач кафедри розробника
Завідувач кафедри спеціальності
Гарант освітньої програми
Декан юридичного факультету
Т.в.о. директора НН ІПО
Начальник НМВ

Каплій О.В.
Ткаля О.В.
Ткаля О.В.
Коваль А.А.
Січко Л.С.
Зуб К.М.
Шкірчак С.І.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Характеристика дисципліни	
Найменування дисципліни	Міжнародне гуманітарне право	
Галузь знань	08 Право	
Спеціальність	081 «Право»	
Спеціалізація (якщо є)	Відсутня	
Освітня програма	«Право»	
Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)	
Статус дисципліни	Вибіркова	
Курс навчання	5	
Навчальний рік	2023-2024	
Номер(и) семестрів (триместрів):	Денна форма	Заочна форма
	10	15,16
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	4,5 кредитів / 135 годин	
Структура курсу: – лекції – семінарські заняття – годин самостійної роботи студентів	Денна форма	Заочна форма
	18	4
	36	12
	81	119
Відсоток аудиторного навантаження	40%	12%
Мова викладання	Українська	
Форма проміжного контролю (якщо є)	Контрольна робота (з.ф.н.)	
Форма підсумкового контролю	Залік	

2. Мета, завдання та результати вивчення дисципліни

Мета: є надання знань, умінь, здатностей: знати зміст принципів та норм міжнародного гуманітарного права; вміти орієнтуватися в системі міжнародного гуманітарного права; мати навички аналізу міжнародних договорів та звичаєвих норм з міжнародного гуманітарного права; знати категорії та правовий статус учасників збройного конфлікту; вміти розрізняти види та особливості збройних конфліктів; мати навички застосування норм міжнародного гуманітарного права при вирішенні професійних завдань; давати оцінку проблемам та особливостям захисту жертв війни; знати особливості імплементації міжнародного гуманітарного права.

Завдання: опанування певним інструментарієм галузі міжнародного гуманітарного права; вивчення сутності, принципів та джерел міжнародного гуманітарного права; вміння розмежовувати міжнародний збройний конфлікт і неміжнародний збройний конфлікт; визначення статусу учасників збройних конфліктів (комбатанти); визначення статусу осіб, які не беруть безпосередньої участі у збройному конфлікті (некомбатанти); приділення уваги діяльності міжнародних організацій щодо надання гуманітарної допомоги постраждалим під час збройних конфліктів; аналіз гуманітарної системи ООН; визначення статусу окупованих територій; аналіз інституту нейтралітету; визначення місця і ролі міжнародних недержавних організацій у сучасних міжнародних відносинах; вміння працювати з міжнародними актами у сфері міжнародного гуманітарного

права; вміння кваліфіковано застосовувати міжнародно-правові акти у галузі міжнародного гуманітарного права, вміння реалізовувати матеріальні й процесуальні міжнародно-правові норми у професійній діяльності; здатність кваліфіковано тлумачити міжнародно-правові акти міжнародного гуманітарного права та давати кваліфіковані юридичні висновки й консультації з міжнародно-правових питань.

Передумови вивчення дисципліни: важливий аспект викладання даної дисципліни базується на знаннях, вміннях та навичках зі спеціальних дисциплін, таких як «Конституційне право України», «Міжнародне публічне право», «Міжнародний захист прав людини» тощо. На основі цього розвиваються здібності вмілого тлумачення міжнародно-правових актів міжнародного гуманітарного права та надання кваліфікованих юридичних висновків і консультацій з міжнародно-правових питань.

В результаті вивчення дисципліни студент отримує:

Загальні компетентності:

- Здатність до адаптації та дії в новій ситуації (ЗК 4);
- Здатність працювати в міжнародному контексті (ЗК 9).

Спеціальні (фахові) компетентності спеціальності:

- Здатність аналізувати та оцінювати вплив Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини на розвиток правової системи та правозастосування в Україні (СК 3);
- здатність оцінювати взаємодію міжнародного права та міжнародних правових систем з правовою системою України (СК 4).

Програмні результати навчання:

- Дискутувати зі складних правових проблем, пропонувати і обґрунтовувати варіанти їх розв'язання (ПРН 7);
- Оцінювати достовірність інформації та надійність джерел, ефективно опрацьовувати та використовувати інформацію для проведення наукових досліджень та практичної діяльності (ПРН 8);
- Аналізувати взаємодію міжнародного права та міжнародно-правових систем з правовою системою України на основі усвідомлення основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування права (ПРН 10).

3. Програма навчальної дисципліни Денна форма:

	Теми	Лекції	Практичні (семінарські, лабораторні, півгрупові)	Самостійна робота
1	Тема 1. Сутність й система міжнародного гуманітарного права. Джерела та принципи міжнародного гуманітарного права.	2	4	5
2	Тема 2. Гуманітарні організації, що надають допомогу в період збройного конфлікту та під час надзвичайних ситуацій.		4	5
3.	Тема 3. Відмінні емблеми і розпізнавальні знаки встановлені міжнародним гуманітарним правом.		2	5
4.	Тема 4. Міжнародні збройні конфлікти та їх правове регулювання. Неміжнародні збройні конфлікти (збройні конфлікти неміжнародного характеру) та їх правове регулювання.	2	4	5
5.	Тема 5. Кваліфікація збройних конфліктів та сфера застосування міжнародного гуманітарного права.	2	2	4
6	Тема 6. Імплементация міжнародного гуманітарного права в Україні.	2	2	5
7	Тема 7. Учасники збройного конфлікту.	2	4	5
8.	Тема 8. Засоби та методи ведення війни.	2	2	5
9.	Тема 9. Захист цивільних осіб у період збройного конфлікту.	2	4	4
10.	Тема 10. Міжнародний захист прав людини під час збройних конфліктів.	2	2	5
11.	Тема 11. Відповідальність за порушення норм міжнародного гуманітарного права.	2	4	4
12.	Тема 12. Правосуддя перехідного періоду.		2	5
	Всього за курсом	18	36	81

Заочна форма:

	Теми	Лекції	Практичні (семінарські, лабораторні, півгрупові)	Самостійна робота
1	Тема 1. Сутність й система міжнародного гуманітарного права. Джерела та принципи міжнародного гуманітарного права.	2		10
2	Тема 2. Гуманітарні організації, що надають допомогу в період збройного конфлікту та під час надзвичайних ситуацій.		2	10
3.	Тема 3. Відмінні емблеми і розпізнавальні знаки встановлені міжнародним гуманітарним правом.			10
4.	Тема 4. Міжнародні збройні конфлікти та їх правове регулювання. Неміжнародні збройні конфлікти (збройні конфлікти неміжнародного характеру) та їх правове регулювання.	2		10
5.	Тема 5. Кваліфікація збройних конфліктів та сфера застосування міжнародного гуманітарного права.			10
6	Тема 6. Імплементация міжнародного гуманітарного права в Україні.		2	10
7	Тема 7. Учасники збройного конфлікту.		2	10
8.	Тема 8. Засоби та методи ведення війни.		2	10
9.	Тема 9. Захист цивільних осіб у період збройного конфлікту.		2	10
10.	Тема 10. Міжнародний захист прав людини під час збройних конфліктів.			10
11.	Тема 11. Відповідальність за порушення норм міжнародного гуманітарного права.		2	10
12.	Тема 12. Правосуддя перехідного періоду.			9
	Всього за курсом	4	12	119

4. Зміст навчальної дисципліни

4.1. План лекцій

Денна форма

1	<p>Тема 1. Сутність й система міжнародного гуманітарного права. Джерела та принципи міжнародного гуманітарного права.</p> <ol style="list-style-type: none">1. Історія МГП.2. Поняття та сутність міжнародного гуманітарного права.3. Співвідношення МГП та МППЛ.4. Принципи МГП щодо ведення воєнних дій. Принципи гуманності та військової необхідності. Принципи розрізнення, пропорційності, вжиття запобіжних заходів.5. Застосування міжнародного гуманітарного права в умовах збройної агресії РФ проти України.6. Джерела міжнародного гуманітарного права.7. Заборона засобів та методів ведення війни.
2	<p>Тема 2. Гуманітарні організації, що надають допомогу в період збройного конфлікту та під час надзвичайних ситуацій.</p> <ol style="list-style-type: none">1. Зміст і мета гуманітарної допомоги. Функції гуманітарних організацій.2. Кластерний підхід з надання гуманітарної допомоги.3. Гуманітарна діяльність в Україні.4. Міжнародний Рух Червоного Хреста та Червоного Півмісяця, його складові і принципи діяльності.5. Міжнародний комітет Червоного Хреста: правовий статус, діяльність під час збройних конфліктів та у мирний час.6. Діяльність Товариства Червоного Хреста України.
3	<p>Тема 3. Відмінні емблеми і розпізнавальні знаки встановлені міжнародним гуманітарним правом.</p> <ol style="list-style-type: none">1. Історія виникнення відмінних емблем.2. Умови використання відмінних емблем.3. Правова основа використання емблем Червоного Хреста, Червоного Півмісяця та Червоного Кристалу.4. Захисна та розпізнавальна функції емблем.
4	<p>Тема 4. Міжнародні збройні конфлікти та їх правове регулювання. Неміжнародні збройні конфлікти (збройні конфлікти неміжнародного характеру) та їх правове регулювання.</p> <ol style="list-style-type: none">1. Поняття збройного конфлікту, значення кваліфікації існуючого збройного конфлікту, кореляція термінів війна, збройний конфлікт і окупація.2. Ситуації, що не охоплюються МГП: масові заворушення, окремі акти насильства.3. Міжнародний і неміжнародний збройні конфлікти, їх правові режими і типологія: критерії організованості повстанців, інтенсивності конфлікту і контролю над територією.4. Сфера застосування МГП за колом осіб, за часом, за територією і за правовим режимом.5. Опосередкований (проху) збройний конфлікт, концепція контролю з боку іншої держави за діями іррегулярних збройних формувань: справа Нікарагуа, справа Тадіча, справа Кіпру проти Туреччини.6. Головні відмінності правових режимів міжнародного і неміжнародного збройних конфліктів (відсутність режиму окупації і статусу комбатантів).7. Поняття та ознаки повстанців як суб'єкта МГП, їх права і обов'язки, відсутність наслідків щодо міжнародно-правового статусу. Різні типи неміжнародних збройних конфліктів.8. Статус учасників внутрішніх збройних конфліктів (відсутність привілеїв військовополонених, право на інтернування, заохочення до амністій тільки за

	<p>участь у воєнних діях).</p> <p>9. Захист жертв внутрішніх збройних конфліктів, поняття безпосередньої участі у бойових діях в неміжнародному збройному конфлікті.</p>
5	<p>Тема 5. Кваліфікація збройних конфліктів та сфера застосування міжнародного гуманітарного права.</p> <p>1. Кваліфікація збройного конфлікту між РФ та Україною. Кваліфікація порушень РФ міжнародного гуманітарного права.</p>
6	<p>Тема 6. Імплементация міжнародного гуманітарного права в Україні.</p> <p>1. Міжнародний і внутрішньодержавні механізми імплементации норм МГП. 2. Обов'язок воюючих дотримуватись норм МГП, засоби, що сприяють дотриманню на міжнародному і національному рівнях. 3. Судові і несудові засоби (Комісії зі встановлення фактів) дотримання норм МГП, шляхи до примирення. 4. Роль ООН в імплементации норм МГП: види миротворчих операцій, операції примусу до миру, примусові воєнні операції. 5. Законодавство України щодо регламентации збройних конфліктів та притягнення до відповідальності за порушення норм МГП.</p>
7	<p>Тема 7. Учасники збройного конфлікту.</p> <p>1. Принцип розмежування воюючих і невоюючих, складнощі в сучасних конфліктах. 2. Поняття безпосередньої участі в бойових діях. 3. Статус терористів, відсутність поняття «незаконних військових комбатантів» в МГП. 4. Правовий статус і категорії комбатантів. 5. Особливий статус розвідників, добровольців, парламентарів, військових радників та приватних військових; статус найманців, шпигунів. 6. Правовий статус партизанів. 7. Поняття держави-покровительки.</p>
8	<p>Тема 8. Засоби та методи ведення війни.</p> <p>1. Військові та цивільні об'єкти. 2. Засоби попередження перед і під час нападу. 3. Система захисту культурних цінностей у МГП. 4. Заборонені методи (військова тактика) ведення збройної боротьби. 5. Заборонені засоби (види зброї) ведення військових дій. 6. Правові аспекти застосування ядерної зброї. Застосування інформаційних технологій під час війни: кібератаки, дрони.</p>
9	<p>Тема 9. Захист цивільних осіб у період збройного конфлікту.</p> <p>1. Режим цивільних осіб в період окупації. 2. Зобов'язання РФ як держави-окупанта щодо тимчасово окупованих територій України. 3. Захист біженців та внутрішньо-переміщених осіб. Гуманітарна допомога під час збройних конфліктів. 4. Захист жінок та дітей під час війни. 5. Захист поранених, хворих та осіб, що зазнали аварії на морі. 6. Захист медичного і духовного персоналу. 7. Правове регулювання статусу осіб, що загинули і пропали без вісті. 8. Правовий статус військовополоненого. Статус полонених в збройному конфлікті неміжнародного характеру та опосередкованому конфлікті. 9. Обміни військовополонених. Діяльність Національного інформаційного бюро. Координаційний штаб з питань поводження з військовополоненими.</p>
10	<p>Тема 10. Міжнародний захист прав людини під час збройних конфліктів.</p> <p>1. Міжнародно-правові процедури захисту прав людини. 2. Розгляд доповідей держав про виконання взятих зобов'язань по захисту прав</p>

	<p>людини.</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Розгляд звернень про порушення прав окремих осіб та груп осіб. 4. Правила розгляду індивідуальних скарг у Європейському Суді з прав людини. 5. Розслідування випадків, що стосуються порушення прав людини. 6. Діяльність Верховних комісарів ООН з прав людини та із справ біженців.
11	<p>Тема 11. Відповідальність за порушення норм міжнародного гуманітарного права.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Міжнародно-правова відповідальність держави. Санкції та компенсації. 2. Міжнародно-правова відповідальність РФ за порушення імперативних норм міжнародного права щодо України (агресію, геноцид, серйозні порушення міжнародного гуманітарного права, грубі порушення прав людини). 3. Міжнародна кримінальна відповідальність індивіда. Види міжнародних злочинів. 4. Стіввідношення національних та міжнародних механізмів відповідальності за воєнні злочини. Універсальна юрисдикція. 5. Міжнародне правосуддя та агресія РФ проти України. Юрисдикція Міжнародного кримінального суду щодо воєнних злочинів, злочинів проти людяності та геноциду, скоєних на території України. 6. Відповідальність за колабораціонізм за законодавством України.
12	<p>Тема 12. Правосуддя перехідного періоду.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Рамка правосуддя перехідного періоду. 2. Історичне підґрунтя правосуддя перехідного періоду. 3. Елементи моделі правосуддя перехідного періоду. 4. Правосуддя перехідного періоду у відповідь на збройний конфлікт в Україні. 5. Можливості впровадження правосуддя перехідного періоду.

Заочна форма

1	<p>Тема 1. Сутність й система міжнародного гуманітарного права. Джерела та принципи міжнародного гуманітарного права.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Історія МГП. 2. Поняття та сутність міжнародного гуманітарного права. 3. Стіввідношення МГП та МППЛ. 4. Принципи МГП щодо ведення воєнних дій. Принципи гуманності та військової необхідності. Принципи розрізнення, пропорційності, вжиття запобіжних заходів. 5. Застосування міжнародного гуманітарного права в умовах збройної агресії РФ проти України. 6. Джерела міжнародного гуманітарного права. Заборона засобів та методів ведення війни.
2	<p>Тема 4. Міжнародні збройні конфлікти та їх правове регулювання. Неміжнародні збройні конфлікти (збройні конфлікти неміжнародного характеру) та їх правове регулювання.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття збройного конфлікту, значення кваліфікації існуючого збройного конфлікту, кореляція термінів війна, збройний конфлікт і окупація. 2. Ситуації, що не охоплюються МГП: масові заворушення, окремі акти насильства. 3. Міжнародний і неміжнародний збройні конфлікти, їх правові режими і типологія: критерії організованості повстанців, інтенсивності конфлікту і контролю над територією. 4. Сфера застосування МГП за колом осіб, за часом, за територією і за правовим режимом. 5. Опосередкований (проху) збройний конфлікт, концепція контролю з боку іншої держави за діями іррегулярних збройних формувань: справа Нікарагуа, справа Тадіча, справа Кіпру проти Туреччини. 6. Головні відмінності правових режимів міжнародного і неміжнародного збройних конфліктів (відсутність режиму окупації і статусу комбатантів).

	<p>7. Поняття та ознаки повстанців як суб'єкта МГП, їх права і обов'язки, відсутність наслідків щодо міжнародно-правового статусу. Різні типи неміжнародних збройних конфліктів.</p> <p>8. Статус учасників внутрішніх збройних конфліктів (відсутність привілеїв військовополонених, право на інтернування, заохочення до амністій тільки за участь у воєнних діях).</p> <p>9. Захист жертв внутрішніх збройних конфліктів, поняття безпосередньої участі у бойових діях в неміжнародному збройному конфлікті.</p>
--	---

4.2. План семінарських занять

Денна форма

1,2	<p>Тема 1. Сутність й система міжнародного гуманітарного права. Джерела та принципи міжнародного гуманітарного права.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Історія МГП. 2. Поняття та сутність міжнародного гуманітарного права. 3. Співвідношення МГП та МППЛ. 4. Принципи МГП щодо ведення воєнних дій. Принципи гуманності та військової необхідності. Принципи розрізнення, пропорційності, вжиття запобіжних заходів. 5. Застосування міжнародного гуманітарного права в умовах збройної агресії РФ проти України. 6. Джерела міжнародного гуманітарного права. 7. Заборона засобів та методів ведення війни. 	
3,4	<p>Тема 2. Гуманітарні організації, що надають допомогу в період збройного конфлікту та під час надзвичайних ситуацій.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Зміст і мета гуманітарної допомоги. Функції гуманітарних організацій. 2. Кластерний підхід з надання гуманітарної допомоги. 3. Гуманітарна діяльність в Україні. 4. Міжнародний Рух Червоного Хреста та Червоного Півмісяця, його складові і принципи діяльності. 5. Міжнародний комітет Червоного Хреста: правовий статус, діяльність під час збройних конфліктів та у мирний час. 6. Діяльність Товариства Червоного Хреста України. 	
5	<p>Тема 3. Відмінні емблеми і розпізнавальні знаки встановлені міжнародним гуманітарним правом.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Історія виникнення відмінних емблем. 2. Умови використання відмінних емблем. 3. Правова основа використання емблем Червоного Хреста, Червоного Півмісяця та Червоного Кристалу. 4. Захисна та розпізнавальна функції емблем. 	
6,7	<p>Тема 4. Міжнародні збройні конфлікти та їх правове регулювання. Неміжнародні збройні конфлікти (збройні конфлікти неміжнародного характеру) та їх правове регулювання.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття збройного конфлікту, значення кваліфікації існуючого збройного конфлікту, кореляція термінів війна, збройний конфлікт і окупація. 2. Ситуації, що не охоплюються МГП: масові заворушення, окремі акти насильства. 3. Міжнародний і неміжнародний збройні конфлікти, їх правові режими і типологія: критерії організованості повстанців, інтенсивності конфлікту і контролю над територією. 4. Сфера застосування МГП за колом осіб, за часом, за територією і за правовим режимом. 5. Опосередкований (ргоху) збройний конфлікт, концепція контролю з боку іншої держави за діями іррегулярних збройних формувань: справа Нікарагуа, справа 	

	<p>Тадіча, справа Кіпру проти Туреччини.</p> <p>6. Головні відмінності правових режимів міжнародного і неміжнародного збройних конфліктів (відсутність режиму окупації і статусу комбатантів).</p> <p>7. Поняття та ознаки повстанців як суб'єкта МГП, їх права і обов'язки, відсутність наслідків щодо міжнародно-правового статусу. Різні типи неміжнародних збройних конфліктів.</p> <p>8. Статус учасників внутрішніх збройних конфліктів (відсутність привілеїв військовополонених, право на інтернування, заохочення до амністій тільки за участь у воєнних діях).</p> <p>9. Захист жертв внутрішніх збройних конфліктів, поняття безпосередньої участі у бойових діях в неміжнародному збройному конфлікті.</p>	
8	<p>Тема 5. Кваліфікація збройних конфліктів та сфера застосування міжнародного гуманітарного права.</p> <p>1. Кваліфікація збройного конфлікту між РФ та Україною.</p> <p>2. Кваліфікація порушень РФ міжнародного гуманітарного права.</p>	
9	<p>Тема 6. Імплементация міжнародного гуманітарного права в Україні.</p> <p>1. Міжнародний і внутрішньодержавні механізми імплементации норм МГП.</p> <p>2. Обов'язок воюючих дотримуватись норм МГП, засоби, що сприяють дотриманню на міжнародному і національному рівнях.</p> <p>3. Судові і несудові засоби (Комісії зі встановлення фактів) дотримання норм МГП, шляхи до примирення.</p> <p>4. Роль ООН в імплементации норм МГП: види миротворчих операцій, операції примусу до миру, примусові воєнні операції.</p> <p>5. Законодавство України щодо регламентации збройних конфліктів та притягнення до відповідальності за порушення норм МГП.</p>	
10,11	<p>Тема 7. Учасники збройного конфлікту.</p> <p>1. Принцип розмежування воюючих і невоюючих, складності в сучасних конфліктах.</p> <p>2. Поняття безпосередньої участі в бойових діях.</p> <p>3. Статус терористів, відсутність поняття «незаконних військових комбатантів» в МГП.</p> <p>4. Правовий статус і категорії комбатантів.</p> <p>5. Особливий статус розвідників, добровольців, парламентарів, військових радників та приватних військових; статус найманців, шпигунів.</p> <p>6. Правовий статус партизанів.</p> <p>7. Поняття держави-покровительки.</p>	
12	<p>Тема 8. Засоби та методи ведення війни.</p> <p>1. Військові та цивільні об'єкти.</p> <p>2. Засоби попередження перед і під час нападу.</p> <p>3. Система захисту культурних цінностей у МГП.</p> <p>4. Заборонені методи (військова тактика) ведення збройної боротьби.</p> <p>5. Заборонені засоби (види зброї) ведення військових дій.</p> <p>6. Правові аспекти застосування ядерної зброї. Застосування інформаційних технологій під час війни: кібератаки, дрони.</p>	
13,14	<p>Тема 9. Захист цивільних осіб у період збройного конфлікту.</p> <p>1. Режим цивільних осіб в період окупації.</p> <p>2. Зобов'язання РФ як держави-окупанта щодо тимчасово окупованих територій України.</p> <p>3. Захист біженців та внутрішньо-переміщених осіб. Гуманітарна допомога під час збройних конфліктів.</p> <p>4. Захист жінок та дітей під час війни.</p> <p>5. Захист поранених, хворих та осіб, що зазнали аварії на морі.</p>	

	6. Захист медичного і духовного персоналу. 7. Правове регулювання статусу осіб, що загинули і пропали без вісті. 8. Правовий статус військовополоненого. Статус полонених в збройному конфлікті неміжнародного характеру та опосередкованому конфлікті. 9. Обміни військовополонених. Діяльність Національного інформаційного бюро. Координаційний штаб з питань поводження з військовополоненими.	
15	Тема 10. Міжнародний захист прав людини під час збройних конфліктів. 1. Міжнародно-правові процедури захисту прав людини. 2. Розгляд доповідей держав про виконання взятих зобов'язань по захисту прав людини. 3. Розгляд звернень про порушення прав окремих осіб та груп осіб. 4. Правила розгляду індивідуальних скарг у Європейському Суді з прав людини. 5. Розслідування випадків, що стосуються порушення прав людини. 6. Діяльність Верховних комісарів ООН з прав людини та із справ біженців.	
16,17	Тема 11. Відповідальність за порушення норм міжнародного гуманітарного права. 1. Міжнародно-правова відповідальність держави. Санкції та компенсації. 2. Міжнародно-правова відповідальність РФ за порушення імперативних норм міжнародного права щодо України (агресію, геноцид, серйозні порушення міжнародного гуманітарного права, грубі порушення прав людини). 3. Міжнародна кримінальна відповідальність індивіда. Види міжнародних злочинів. 4. Співвідношення національних та міжнародних механізмів відповідальності за воєнні злочини. Універсальна юрисдикція. 5. Міжнародне правосуддя та агресія РФ проти України. Юрисдикція Міжнародного кримінального суду щодо воєнних злочинів, злочинів проти людяності та геноциду, скоєних на території України. 6. Відповідальність за колабораціонізм за законодавством України.	
18	Тема 12. Правосуддя перехідного періоду. 1. Рамка правосуддя перехідного періоду. 2. Історичне підґрунтя правосуддя перехідного періоду. 3. Елементи моделі правосуддя перехідного періоду. 4. Правосуддя перехідного періоду у відповідь на збройний конфлікт в Україні. 5. Можливості впровадження правосуддя перехідного періоду.	

Заочна форма

1	Тема 2. Гуманітарні організації, що надають допомогу в період збройного конфлікту та під час надзвичайних ситуацій. 1. Зміст і мета гуманітарної допомоги. Функції гуманітарних організацій. 2. Кластерний підхід з надання гуманітарної допомоги. 3. Гуманітарна діяльність в Україні. 4. Міжнародний Рух Червоного Хреста та Червоного Півмісяця, його складові і принципи діяльності. 5. Міжнародний комітет Червоного Хреста: правовий статус, діяльність під час збройних конфліктів та у мирний час. Діяльність Товариства Червоного Хреста України.
2	Тема 6. Імплементация міжнародного гуманітарного права в Україні. 1. Міжнародний і внутрішньодержавні механізми імплементации норм МГП. 2. Обов'язок воюючих дотримуватись норм МГП, засоби, що сприяють дотриманню на міжнародному і національному рівнях. 3. Судові і несудові засоби (Комісії зі встановлення фактів) дотримання норм МГП, шляхи до примирення. 4. Роль ООН в імплементации норм МГП: види миротворчих операцій, операції

	<p>примусу до миру, примусові воєнні операції.</p> <p>5. Законодавство України щодо регламентації збройних конфліктів та притягнення до відповідальності за порушення норм МГП.</p>
3	<p>Тема 7. Учасники збройного конфлікту.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Принцип розмежування воюючих і невоюючих, складнощі в сучасних конфліктах. 2. Поняття безпосередньої участі в бойових діях. 3. Статус терористів, відсутність поняття «незаконних військових комбатантів» в МГП. 4. Правовий статус і категорії комбатантів. 5. Особливий статус розвідників, добровольців, парламентарів, військових радників та приватних військових; статус найманців, шпигунів. 6. Правовий статус партизанів.
4	<p>Тема 8. Засоби та методи ведення війни.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Військові та цивільні об'єкти. 2. Засоби попередження перед і під час нападу. 3. Система захисту культурних цінностей у МГП. 4. Заборонені методи (військова тактика) ведення збройної боротьби. 5. Заборонені засоби (види зброї) ведення військових дій. 6. Правові аспекти застосування ядерної зброї. Застосування інформаційних технологій під час війни: кібератаки, дрони.
5	<p>Тема 9. Захист цивільних осіб у період збройного конфлікту.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Режим цивільних осіб в період окупації. 2. Зобов'язання РФ як держави-окупанта щодо тимчасово окупованих територій України. 3. Захист біженців та внутрішньо-переміщених осіб. Гуманітарна допомога під час збройних конфліктів. 4. Захист жінок та дітей під час війни. 5. Захист поранених, хворих та осіб, що зазнали аварії на морі. 6. Захист медичного і духовного персоналу. 7. Правове регулювання статусу осіб, що загинули і пропали без вісті. 8. Правовий статус військовополоненого. Статус полонених в збройному конфлікті неміжнародного характеру та опосередкованому конфлікті. 9. Обміни військовополонених. Діяльність Національного інформаційного бюро. Координаційний штаб з питань поводження з військовополоненими.
6	<p>Тема 11. Відповідальність за порушення норм міжнародного гуманітарного права.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Міжнародно-правова відповідальність держави. Санкції та компенсації. 2. Міжнародно-правова відповідальність РФ за порушення імперативних норм міжнародного права щодо України (агресію, геноцид, серйозні порушення міжнародного гуманітарного права, грубі порушення прав людини). 3. Міжнародна кримінальна відповідальність індивіда. Види міжнародних злочинів. 4. Співвідношення національних та міжнародних механізмів відповідальності за воєнні злочини. Універсальна юрисдикція. 5. Міжнародне правосуддя та агресія РФ проти України. Юрисдикція Міжнародного кримінального суду щодо воєнних злочинів, злочинів проти людяності та геноциду, скоєних на території України. 6. Відповідальність за колабораціонізм за законодавством України.

4.3. Завдання для самостійної роботи

Денна форма

1. Обов'язкова самостійна робота – виконання практичних завдань протягом семестру за темами дисципліни та підготовка наукової доповіді з презентацією з подальшим виступом.

Практичні завдання.

Ситуаційні завдання

Задача 1.

Тутеро Кавассо був лідером Союзу мельсурських патріотів (СМП). З самого початку він був одним із засновників Союзу та його президентом. У вересні 2002 року Союз та його військове крило – «Патріотичні сили визволення Мельсурії» (ПСВМ) – захопили владу в Імапі (столиця) та брали участь у збройному конфлікті проти Мальсурської Народної армії.

Тутеро Кавассо відігравав ключову роль у прийнятті рішень щодо політики вербування дітей та підтримував такі ініціативи. Зокрема, у своєму виступі в Імапі він закликав дітей приєднатися до армії. Дітей до 15 років добровільно та примусово вербували і відправляли в штаб у Зупрі, або у військові навчальні табори у Зузу, Зейку, Зубваглу. Діти у цих таборах проходили через суворі навчання та зазнавали жорстоких покарань у випадку непокори. Крім того, був сформований спеціальний «загін Кустаго», до складу якого входили переважно діти віком до 15 років.

Діти брали активну участь в бойових діях та використовувалися як охорона. Тутеро Кавассо особисто використовував дітей, які не досягли 15 років, в якості своїх охоронців та регулярно спостерігав, як інші члени організації роблять те ж саме.

Проаналізуйте ситуацію та кваліфікуйте дії Тутеро Кавассо. Чи вбачається в його діях порушення норм міжнародного гуманітарного права. Свою позицію обґрунтуйте.

Задача 2.

Згідно з даними ЮНІСЕФ на території Анголи, населення якої складає 10 млн чоловік, встановлено близько 12 млн протипіхотних мін. Ці міни виготовлені в різних країнах світу, у тому числі в Україні.

У грудні 2004 р. делегація України взяла участь у Першій Конференції з розгляду дії Оттавської конвенції. Керівник делегації, заступник міністра закордонних справ України Ігор Долгов заявив, що «Україна завжди підтримувала зусилля ініціаторів Оттавського процесу, спрямовані на подолання гуманітарної кризи, викликані широкомасштабним розповсюдженням і невибірковим застосуванням протипіхотних мін».

Який статус протипіхотних мін у сучасному міжнародному гуманітарному праві?

Задача 3.

Індесі Куругбу був причетний до масового побиття, знущань та вбивств в таборі Стуз. Мало кому вдавалось вижити після зустрічі з ним. Свідки згадують як деяких в'язнів змушували пити воду з калюж. Поки вони це робили, учасники парамілітаризованого формування, за їх словами, стрибали полоненим на спину і

били їх до тих пір, поки ті не втратили здатність рухатися. Потім постраждалих клали в тачку і вивозили в невідомому напрямку.

Будучи лідером, п. Індесі не тільки спостерігав за такими інцидентами, але й інколи брав участь. Зокрема, як згадують свідки, під час «бенкету» (так назвав п. Індесі це дійство) він спорожнив вогнегасник в рот одного з потерпілих, коли їх вивозили. А коли 12 липня 1999 року урядові сили відновили контроль на раніше захоплених землях, саме п. Індесі дав наказ, кого потрібно вивести із колони, яка рухалася до збірного пункту, та розстріляти. Він також мав безпосереднє відношення до розстрілів жінок та дітей в ряді сіл у 1997–1998 роках.

Надайте кваліфікацію дій п. Індесі та інших учасників, які спостерігали за його звірствами. Встановіть, коли міжнародне право забороняє/дозволяє застосування амністій до учасників збройних дій.

Задача 4.

Під час конфронтації між Індонезією і Малайзією у 1963–1966 рр. 12 малайських китайців, скинутих на парашутах Індонезією в Малайзію, були взяті в полон. Їх засудили і визнали винними в порушенні внутрішнього закону Малайзії про безпеку, що стосується незаконного зберігання зброї. Вони були засуджені до страти. Засуджені апелювали до федерального суду Малайзії, посилаючись на ст. 4 Женевської конвенції про поводження з військовополоненими 1949 р.

Чи можна вважати таких осіб військовополоненими, якщо врахувати, що вони є підданими Малайзії?

Задача 5. [8 вересня 1990 року]. На сході Саудівської Аравії військами США швидко розгортається розгалужена мережа польових госпіталів, передових медико-евакуаційних пунктів і мобільних медико-евакуаційних формувань, здатних впоратися з надходженням тисяч поранених американців в разі війни з Іраком.

Уряд Саудівської Аравії готує окремі медичні пункти та установи для своїх військ. Госпіталям США не дозволено використовувати червоний хрест для того, щоб противник не дізнався про їх місцезнаходження. У країні, де заборонені християнські емблеми, їх попросили використовувати червоний півмісяць.

Встановіть, хто і за яких умов може використовувати емблеми Руху Червоного Хреста та Червоного Півмісяця? Чи можуть використовувати їх військові формування? Чи можуть військовом едичні формування Сполучених Штатів Америки використовувати 1) емблему Червоного Півмісяця, 2) продовжити використання емблеми Червоного Хреста, в країні, де офіційно використовується Червоний Півмісяць?

Задача 6.

У зв'язку з підписанням у Парижі 13 січня 1993 р. Конвенції про заборону розробки, виробництва, накопичення і застосування хімічної зброї і про її знищення виникає необхідність з'ясування подібностей і відмінностей між її положеннями і нормами інших багатосторонніх міжнародних договорів, укладених раніше і які присвячені врегулюванню аналогічних міжнародно-правових проблем. Також одним із найбільш суперечливих і актуальних є питання про правомірність застосування ядерної зброї у сучасному міжнародному праві.

Зробіть порівняльний аналіз Конвенції 1993 р. і відповідних положень інших відомих міжнародно-правових актів, що діють у цій сфері. Яка ваша точка зору щодо застосування ядерної зброї? Обґрунтуйте свою відповідь посиланнями на норми міжнародного права.

Задача 7.

Після проголошення незалежності уряд Шрі Ланки прийняв ряд заходів, спрямованих на підтримку сингальської більшості і маргіналізацію тамільської меншини. Починаючи з 1956 року в країні відбулися спалахи насильства і зростаюча радикалізація деяких груп тамільської спільноти.

Хоча певні тамільські партії продовжували брати участь в політиці, до середини 1970-х років деякі все більш воєнізовані групи стали закликати до створення окремої держави на півночі і сході. У 1976 році створена організація «Тигри визволення Таміл-І ламу» (ТВТІ). Після того, як вони напали на Джафні в липні 1983 року, в ході якого був сильно пошкоджений шпиталь і 13 урядових солдатів були вбиті, спалахнуло насильство в суспільстві («Чорний липень»). Більше 3000 тамілів були вбиті, тамільські підприємства і майно були зруйновані, і багато втекли з районів сингальської більшості.

ТВТІ розвивалась як військова організація, здатна утримувати великі смуги території на півночі і сході.

Проаналізуйте факти справи та встановіть, чи мав місце збройний конфлікт. Якщо так, надайте кваліфікацію – міжнародного чи не міжнародного характеру.

Задача 8.

Держава А зробила масовану повітряну атаку по об'єктам, що знаходяться на території держави Б. Кваліфікувавши дії держави А як акт агресії і вдавшись до самооборони, держава Б знищила авіабазу на території держави А.

*Проаналізуйте дану ситуацію. Встановіть, які аспекти стосуються *jus in bello*, а які *jus ad bellum*. Поясніть зв'язок між *jus in bello* та *jus ad bellum*.*

Задача 9.

У листопаді 1997 року партизанська група «Рух за свободу» напала на військову базу в провінції однієї латиноамериканської держави з ціллю її захоплення. Операція тривала 29 годин 43 хвилини, в якій окрім партизан брали участь Збройні Сили та поліція.

Нападники ретельно спланували, координували та здійснили збройний напад. Офіцер, відповідальний за військову базу, прагнув відбити їх напад, а президент країни, виконуючи свої конституційні повноваження як Головнокомандувач збройними силами, віддавав накази та керував операцією з повернення важливого військового об'єкту.

У результаті операції загинуло 29 із 42 нападників та декілька державних агентів.

Чи можна говорити про наявність збройного конфлікту?

Якщо так, поясніть якими критеріями ви користувалися, щоб прийти до такого висновку. Надайте кваліфікацію подій.

Задача 10.

У ст. 79 Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 р., що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів 1977 р. (Протокол I), зазначено: «Журналісти, що перебувають в небезпечних професійних відрядженнях в районах збройного конфлікту, розглядаються як цивільні особи...» *Чи можна застосовувати збройну силу до переодягненого в військову форму журналіста? Якщо журналіст потрапив у полон, що слід з ним робити? Чи несе відповідальність журналіст за свої твори? Чи може противник якимось чином карати журналіста, якщо він вважає, що інформація, яка викладається в статтях цього журналіста, є хибною і сприяє розпалюванню національної ворожнечі?*

Задача 11.

У 2003 році Сполучені Штати Америки та їх союзники напали на Ірак, розгромивши іракські війська і встановивши контроль над значними частинами країни. У 2004 році за підтримки США був сформований Тимчасовий уряд Іраку, який попросив коаліційні сили залишитися на цій території для надання допомоги в боротьбі з недержавними збройними групами.

Після 30 червня в Іраці тривали бойові дії між декількома озброєними угрупованнями і силами США, офіційно підтриму-ючими іракські сили на прохання іракського уряду.

Кваліфікуйте ситуацію, що мала місце в Іраку. Встановіть сторони та вид збройного конфлікту.

Задача 12.

Під час збройного конфлікту між двома державами, учасниками Женевських конвенцій, делегат Міжнародного комітету Червоного хреста був запрошений до МЗС (держава А.), де йому повідомили, що отримана інформація про те, що противник страчує захоплених військовополонених парашутистів, які перебувають на військовій службі в збройних силах держави А. Держава В. порушує положення Женевських конвенцій, якими передбачений захист комбатантів у військовій формі.

У відповідь на дії держави В. держава А. заявила, що за кожного страченого противником парашутиста у відповідь вона страчуватиме 10 полонених.

Оцініть дії держав, посилаючись на положення Женевських конвенцій.

1. Наукова доповідь з презентацією з актуальних проблем міжнародного гуманітарного права.

Наукова доповідь – це письмовий виклад розгорнутої усної форми виступу, що відповідає тексту тез. Доповіді не публікуються, а повідомляються учасникам наукового зібрання з метою залучення до дискусій і обговорення викладеного матеріалу. Структурними компонентами побудови доповіді є:

- вступ, у якому визначено актуальність запропонованої проблеми;
- основна частина, в якій стисло розкривається провідна ідея, її теоретичне та практичне обґрунтування та авторське бачення проблеми;
- висновки та рекомендації щодо подальшого вирішення проблеми;
- список використаної літератури.

Вимоги до джерел

Використання нормативно-правових актів з урахуванням змін і доповнень; публікацій періодичної преси та електронних видань - за 5 останніх років; загальна кількість джерел - не менше 8.

Доповідь готується у письмовій формі обсягом 5-6 сторінок і розрахована на 5-10 хвилин виступу.

Вимоги до доповідей

Доповіді повинні бути надруковані у текстовому редакторі Microsoft Word. Шрифт Times New Roman, кегель - 14, міжрядковий інтервал - 1.5, поля з усіх боків - 20 мм. Нумерацію здійснювати по правому краю. **В тексті повинні міститися посилання на використану літературу, які мають бути оформленні відповідно до правил бібліографічного опису.** Спеціальні джерела і нормативний матеріал студент підбирає самостійно. Особливу увагу слід приділити підбору міжнародно-правових та національних нормативно-правових актів, які стосуються теми, монографій, наукових статей та інших джерел.

Надавати перевагу необхідно новітніми джерелами та останніми редакціями нормативних актів. Це дасть можливість уникнути використання застарілих норм і положень. Проте, залежно від мети та завдань дослідження, можуть широко використовуватись і інші наукові, публіцистичні, статистичні джерела, аналізуватися нормативно-правові акти та їх редакції, що втратили чинність.

Заохочується та рекомендується використання зарубіжних наукових, публіцистичних та інших джерел, викладених іноземною мовою чи у перекладі.

Наукові джерела потрібно використовувати творчо. Пряме запозичення чужих думок без посилання на автора і просте переписування не дозволяється.

Список джерел, що використовувалися в навчально-дослідній роботі, повинен включати:

- нормативно-правові акти (Конституція України, міжнародні нормативно-правові акти, закони України, підзаконні акти);
- наукові праці (монографії, брошури, статті тощо);
- статті в періодичні виданнях (журналах, газетах, збірниках);
- електронні ресурси Інтернету (дані з офіційних сайтів органів державної влади, міжнародних організацій тощо);
- інші джерела.

Всі джерела розміщують в алфавітному порядку згідно діючих стандартів бібліографічного опису.

Якщо в роботі використані посилання на застарілі (нечинні чи змінені) нормативно-правові акти, то така робота не може бути оцінена позитивно і підлягає переробці.

Вибір теми навчально-дослідної роботи проводиться індивідуально за узгодженням з викладачем, що здійснюватиме контроль за ходом виконання та результатами дослідження.

Назву доповіді друкувати великими жирними літерами симетрично до тексту. Праворуч, через два інтервали під назвою доповіді - прізвище та ініціали автора.

Вимоги до оформлення презентації за допомогою програми Power Point:

- Структурні компоненти побудови презентації: *титульна сторінка, вступ, основна частина, висновки та рекомендації, список використаних джерел.*

- Текст у комп'ютерному варіанті виконується шрифтом - Times New Roman, розміром від 14 до 48, інтервалом між рядків - 1-1,5.

- Ілюстрації повинні відповідати тематиці роботи.

- Фонова заставка - однотонна або запропонована програмою конструктор слайдів.

- Супроводжуючий текст до слайдів обсягом до 4 сторінок, що виконуються шрифтом - Times New Roman, розміром - 14, інтервалом між рядків - 1.

Кількість слайдів в презентації не обмежується (мінімально 10), презентація не має повторювати текстуально доповідь, а відображати зміст доповіді під час захисту з використання картинок, схем, діаграм, статистичних даних і т.п.

Перелік тем наукових доповідей або презентацій:

1. Основоположні принципи діяльності Міжнародного руху Червоного Хреста та Червоного Півмісяця.
2. Гаазьке право або міжнародні правила, що стосуються ведення воєнних операцій.
3. Діяльність Міжнародного Комітету Червоного Хреста на сучасному етапі.
4. Міжнародне гуманітарне право як галузь міжнародного публічного права.
5. Функції емблеми червоного хреста та червоного півмісяця 6. Методи та засоби ведення війни та обмеження на їх вибір.
6. Нейтралітет у війні на суші і на морі.
7. Міжнародне гуманітарне право та міжнародні миротворчі операції ООН.
8. Відповідальність за порушення норм міжнародного гуманітарного права.
9. Військові злочини.
10. Участь України в міжнародних миротворчих операціях.
11. Обов'язки держав-учасниць щодо імплементації норм міжнародного гуманітарного права.
12. Інтернування військовополонених.
13. Правовий статус іноземців на території держави, що перебувають у збройному конфлікті.
14. Застереження Мартенса.
15. Застосування норм міжнародного гуманітарного права до різних видів збройних конфліктів.
16. Застосування міжнародного гуманітарного права протиборчими сторонами в збройному конфлікті неміжнародного характеру.
17. Суб'єктна сфера дії норм міжнародного гуманітарного права.
18. Правові наслідки початку збройного конфлікту міжнародного характеру. Застосування міжнародного гуманітарного права в часі.

2. Вибіркові види самостійної роботи (необов'язкові).

1. Тези доповіді на студентську наукову конференцію. Наукова фахова стаття.

Студенти за бажанням обирають науково-практичну або наукову конференцію, самостійно, або, консультуючись з викладачем, формулюють тему доповіді з актуальних питань застосування юридичної техніки. Студенти консультуючись з викладачем визначають тему доповіді та обирають фахове наукове видання.

Тези доповіді повинні бути оригінальним авторським рукописом, мати наукову новизну, відповідати напряму роботи конференції і оформлені відповідно до вимог, які висуваються організатором у інформаційному повідомленні.

Наукова стаття повинна бути оригінальним авторським рукописом, мати наукову новизну і оформлена відповідно до вимог, які висуваються редакцією наукового фахового видання.

2. Участь у заходах неформального навчання.

Студенти обирають самостійно, або за рекомендацією викладача, навчальний курс на доступних платформах (EdEra, Prometheus, Правокатор, Освіта.Дія) відповідно тематиці навчальної дисципліни, узгоджують захід і тему з викладачем, а після закінчення курсу надають сертифікату про участь у відповідних заходах.

3. Діяльність студента в Юридичній клініці «Veritas».

Діяльність (у форматі онлайн чи офлайн) в Юридичній клініці «Veritas» передбачає:

- надання громадянам, які відносяться до категорії соціально-вразливих верств населення суспільства безоплатної правової допомоги, а саме:
 - ✓ внутрішньо переміщені особи;
 - ✓ ветерани війни та особи, на яких поширюється дія Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту", особи, які мають особливі заслуги та особливі трудові заслуги перед Батьківщиною;
 - ✓ особи, які перебувають під юрисдикцією України і звернулися для отримання статусу особи, на яку поширюється дія Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту";
 - ✓ члени сімей загиблих учасників АТО/ООС;
 - ✓ особи з інвалідністю;
 - ✓ особи похилого віку;
 - ✓ неповні та багатодітні сім'ї, безробітні, підлітки й молодь;
 - ✓ діти, у тому числі діти-сироти, діти, позбавлені батьківського піклування, діти, які перебувають у складних життєвих обставинах, діти, які постраждали внаслідок воєнних дій чи збройного конфлікту;
 - ✓ особи, які постраждали від домашнього насильства або насильства за ознакою статі;
 - ✓ маломобільні групи населення;
- участь стажуваннях, літніх школах, судових дебатах, мут-кортах;
- участь у виконанні грантових проектів;
- проведення заходів з правової просвіти населення (розробка сценаріїв

правопросвітніх занять, графічних правопросвітніх матеріалів (плакати, інфографіки), просвітніх відеосюжети, які б використовувались для проведення заходів безпосередньої правової просвіти населення (інтерактивні уроки, вебінари, тренінги, презентації, семінари);

- підготовку й поширення публікацій для населення з актуальних правових питань;
- проведення семінарів, круглих столів, шкіл та форумів права, інших заходів з актуальних правових питань;
- співробітництво з іншими юридичними клініками закладів вищої освіти України та за межами держави;
- організаційна робота на посаді **координатора (адміністратор, лаборант) та помічник керівника.**

Заочна форма

Самостійна робота на заочній формі передбачає виконання контрольної роботи, виконання якої є **обов'язковим** (включає теоретичні питання та практичне завдання) та написання тез доповіді для участі у науковій конференції та участь у заходах неформального навчання (за бажанням).

«0» варіант контрольної роботи

Варіант 0

1. Теоретична частина.

1. Інтернування військовополонених.
2. Правовий статус іноземців на території держави, що перебувають у збройному конфлікті.

2. Практичні завдання.

1. Оцініть дії держав, посилаючись на положення Женевських конвенцій.

Під час збройного конфлікту між двома державами, учасниками Женевських конвенцій, делегат Міжнародного комітету Червоного хреста був запрошений до МЗС (держава А.), де йому повідомили, що отримана інформація про те, що противник страчує захоплених військовополонених парашутистів, які перебувають на військовій службі в збройних силах держави А. Держава В. порушує положення Женевських конвенцій, якими передбачений захист комбатантів у військовій формі.

У відповідь на дії держави В. держава А. заявила, що за кожного страченого противником парашутиста у відповідь вона страчуватиме 10 полонених.

2. Проаналізуйте факти справи та встановіть, чи мав місце збройний конфлікт. Якщо так, надайте кваліфікацію – міжнародного чи не міжнародного характеру.

Після проголошення незалежності уряд Шрі Ланки прийняв ряд заходів, спрямованих на підтримку сингальської більшості і маргіналізацію тамільської меншини. Починаючи з 1956 року в країні відбулися спалахи насильства і зростаюча радикалізація деяких груп тамільської спільноти.

Хоча певні тамільські партії продовжували брати участь в політиці, до середини 1970-х років деякі все більш воєнізовані групи стали закликати до створення окремої держави на півночі і сході. У 1976 році створена організація

«Тигри визволення Таміл-І ламу» (ТВТІ). Після того, як вони напали на Джафні в липні 1983 року, в ході якого був сильно пошкоджений шпиталь і 13 урядових солдатів були вбиті, спалахнуло насильство в суспільстві («Чорний липень»). Більше 3000 таміл-лів були вбиті, тамільські підприємства і майно були зруйновані, і багато втекли з районів сингальської більшості.

ТВТІ розвивалась як військова організація, здатна утримувати великі смуги території на півночі і сході.

3. Пройти онлайн-курси та завантажити сертифікати

1. Міжнародне гуманітарне право_2023. Освітній серіал Освіта.Дія: URL: <https://osvita.diiia.gov.ua/courses/international-humanitarian-law>

2. Дистанційний курс з МГП_2023. Освітня платформа Правокатор: URL: <https://academy.legalaid.gov.ua/enrol/index.php?id=133>

3. Міжнародне гуманітарне право у професійній діяльності публічних службовців_2023. Курс Prometheus: URL: https://prometheus.org.ua/course/course-v1:Prometheus+IHLPS101+2023_T3

4.4. Забезпечення освітнього процесу

Проекційне мультимедійне обладнання (проектор, екран, ноутбук/комп'ютер); Доступ до мережі Internet, точка доступу Wi-Fi; OS: Windows, Android, iOS; Browsers: Chrome / Opera / MozillaFirefox / MS Edge; Програмне забезпечення: Word, Excel, PowerPoint; Skype, Zoom, GoogleMeet; Система електронного навчання Moodle 3.9; Тренінгова аудиторія (дошка, фліпчарт, маркери).

5. Підсумковий контроль

Підсумковий контроль здійснюється у формі екзамену. Критерії оцінювання: аргументована, логічна, повна відповідь; вільне володіння матеріалом всього навчального курсу; оперування відповідними понятійними інструментами, використання юридичних термінів; вміння встановити зв'язок між теоретичною «базою» та практикою застосування юридичної техніки; вміння аналізувати конкретні проблеми правотворчої, правозатосовчої, право реалізаційної, інтерпретаційної техніки; залучення до відповіді самостійно опрацьованої літератури; вміння аналізувати нормативні документи та користуватися знаннями нормативних актів для рішення конкретних правових норм.

Перелік питань до заліку:

1. Виникнення та розвиток регулювання збройних конфліктів: від давніх часів до Першої Женевської конвенції 1864 року.

2. Перша мирна Гаазька конференція 1899 року: особливості скликання та проведення, загальна характеристика конвенцій 1899 року.

3. Друга мирна Гаазька конференція 1907 року. Загальна характеристика конвенцій 1907 року.

4. Основні відмінності міжнародного гуманітарного права і міжнародного права прав людини та підстави їх розмежування як окремих галузей міжнародного права.

5. Міжнародне гуманітарне право – міжнародне право прав людини і споріднені галузі міжнародного права: право миру і безпеки і міжнародне кримінальне право.

6. Поняття агресії, правомірного застосування сили, відмінність між *jus ad bellum* / *jus contra bellum* (нормами щодо законності застосування сили) та *jus in bello*.

7. Проблеми застосування норм права прав людини під час збройних конфліктів: неурядові актори як суб'єкти міжнародного гуманітарного права і міжнародного права прав людини.

8. «Право Гааги» та «Право Женеви»: формування та відмінності між ними.

9. Звичаєве міжнародне гуманітарне право. Кодифікація звичаєвих норм.

10. Загальні принципи права в розвитку міжнародного гуманітарного

11. Проблеми застосування принципу розрізнення з появою нових форм конфлікту: боротьба з тероризмом та сучасні збройні конфлікти, «асиметричні війни», збройний конфлікт неміжнародного характеру, «кібервійна», гуманітарна інтервенція.

12. Поняття та ознаки збройних конфліктів.

13. Види збройних конфліктів та їх відмінності. Правова кваліфікація збройного конфлікту в Україні. Застосування норм до різних видів збройних конфліктів.

14. Поняття та види гуманітарної інтервенції.

15. Відмінності між збройними конфліктами неміжнародного характеру та внутрішніми безладдями й обстановкою внутрішньої напруженості.

16. Нейтралітет під час війни. Обов'язки нейтральної держави під час війни.

17. Окупація: поняття та правовий режим. Окупація Автономної території Криму. Ефективний контроль. Театр війни і театр воєнних дій.

18. Населення під час збройних конфліктів.

19. Правовий статус іноземців на території держави, що перебувають у збройному конфлікті.

20. Правовий статус громадян нейтральних країн, які перебувають на території держави, що знаходиться в стані збройного конфлікту.

21. Поняття та категорії комбатантів, нормативне визначення.

22. Права та обов'язки комбатантів. Відмінності комбатантів від цивільного населення.

23. Правовий статус некомбатантів.

24. Найманці. Добровольці. Проблема приватних охоронних компаній.

25. Застосування норм міжнародного гуманітарного права миротворцями.

26. Шпигуни. Військові розвідники.

27. Поняття «жертви війни» та «осіб, яких захищають» в міжнародному гуманітарному праві (ст. 3 ЖК, ст. 75 ДП I, ст. 4 ДП II).

28. Структура Міжнародного комітету Червоного Хреста: Асамблея, Рада Асамблеї, Президент та його заступники, Директорат, Контрольний орган.

29. Статут Міжнародного руху Червоного Хреста і Червоного Півмісяця. Статутні органи Міжнародного руху Червоного Хреста і Червоного Півмісяця: Міжнародна конференція Червоного Хреста і Червоного Півмісяця; Рада делегатів Червоного Хреста і Червоного Півмісяця; Постійна комісія Червоного Хреста і Червоного Півмісяця. Склад органів, функції, процедури.

30. Правове становище Міжнародної федерації Червоного Хреста і Червоного Півмісяця.

31. Національні товариства Червоного Хреста і Червоного Півмісяця. Умови визнання Національних товариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця.

32. Правовий статус і функції Українського товариства Червоного Хреста.

33. Основоположні принципи Міжнародного руху Червоного Хреста і Червоного Півмісяця.

34. Контроль за використанням емблем. Відповідальність за незаконне використання емблем.

35. Визначення правового статусу жертв війни. Правила захисту основних категорій жертв збройних конфліктів. Женевські конвенції 1949 року і Додаткові протоколи 1977 року як основні джерела захисту жертв війни.

36. Вимоги стосовно захисту жертв війни. Заборона вбивств, тортур, руйнувань і терору.

37. Захист поранених та хворих у період збройного конфлікту.

38. Захист поранених і хворих та осіб, що зазнали аварії корабля. Право поранених на захист.

39. Захист цивільного населення в період збройних конфліктів. Заборона колективних покарань, актів терору, пограбувань, репресалій та захоплення заручників.

40. Створення нейтралізованих зон, призначених для захисту цивільних осіб. Правовий статус інтернованих осіб.

41. Визначення цивільних об'єктів і захист цивільних об'єктів. Цивільні об'єкти, що знаходяться під особливим захистом.

42. Захист цивільного населення окупованої території.

43. Коло обов'язків влади країни, що окупувала, щодо цивільного населення. Заборона актів насилля щодо окупованого населення. Заборона депортації цивільного населення з окупованої території на територію країни, яка окупувала або будь-якої іншої держави.

44. Заборона зброї масового знищення. Заборона ядерної зброї.

45. Заборона хімічної та бактеріологічної зброї.

46. Заборона звичайної зброї, що завдає надмірних ушкоджень або має невибіркову дію. Заборона протипіхотних мін.

47. Заборона окремих дій щодо цивільного населення: терор, голод, мародерство, депортація, грабiж, узяття заручників, примус служити в армії ворога.

48. Цивільні та військові об'єкти. Принцип обмеження за об'єктами. Визначення цивільних і військових об'єктів у Додаткових протоколах 1977 року до Женевських конвенцій 1949 року.
49. Ознаки військових об'єктів. Заборона використання цивільного населення для захисту військових об'єктів.
50. Міжнародно-правовий захист культурних цінностей під час збройного конфлікту. Класифікація культурних цінностей, їхні характерні ознаки.
51. Загальний і спеціальний рівні захисту. Міжнародний реєстр культурних цінностей. Обов'язки воюючих держав щодо охорони культурних цінностей під час збройних конфлік-тів. Пакт Рериха 1935 р.
52. Внутрішньодержавний механізм імплементації міжна-родного
53. порушень, серйозних порушень і злочинів у міжнародному гуманітарному праві.
54. Воєнні злочини: закріплення у нормах міжнародного права і класифікація.
55. Загальні обов'язки командування щодо підготовки воєнних операцій.
56. Відповідальність командирів та інших начальників за вчинення міжнародних злочинів.
57. Створення, правові основи діяльності, судоустрій, юрисдикція кримінальних трибуналів *ad hoc*.
58. Міжнародний кримінальний Суд: основи діяльності та компетенція.
59. Відповідальність за воєнні злочини за національним правом України.
60. Концепція перехідного правосуддя: теорія та міжнародний досвід у постконфліктному врегулюванні.

«0» варіант іспитового білету з зазначенням максимальної кількості балів за кожне виконане завдання.

**Кафедра конституційного та адміністративного права і процесу
Дисципліна «Міжнародне гуманітарне право»
Другий (магістерський) рівень вищої освіти
Спеціальність 081 «Право»**

ЗАЛКОВИЙ БІЛЕТ №1

1. Захист поранених та хворих у період збройного конфлікту. *(Максимальна кількість балів – 15).*
2. Відповідальність за порушення норм міжнародного гуманітарного права перед міжнародними і національними судами. *(Максимальна кількість балів – 15).*

к.ю.н. доцент, доцент кафедри конституційного та адміністративного права і процесу

Каплій О.В.

**Завідувач кафедри конституційного
та адміністративного права і процесу,
д.ю.н., доцент**

Ткаля О.В.

**6. Критерії оцінювання та засоби діагностики результатів навчання
Денна форма**

№	Вид діяльності (завдання)	Максимальна кількість балів
10 семестр		
Обов'язкові види робіт		
1	Опитування на семінарських заняттях (передбачено 4 усні відповіді та сертифікати)	9 x 5 = 45
2	Виконання практичних завдань під час самостійної роботи (передбачено виконання 3 завдань)	3 x 5 = 15
3	Наукова доповідь з презентація з актуальних проблем міжнародного гуманітарного права з подальшим захистом на занятті (передбачено 1)	10
	Залік	30
	Всього	100
Додаткові види робіт (необов'язкова самостійна робота)		
1.	Тези доповіді на студентську наукову конференцію	10
2.	Наукова стаття з актуальних проблем митного права	20
3.	Участь у заходах неформального навчання (онлайн курси, онлайн-конференції, вебінар)	10
4.	Діяльність в Юридичній клініці «Veritas»	15
5.	Всього	55

Заочна форма

№	Вид діяльності (завдання)	Максимальна кількість балів
		551 мз
Обов'язкові види робіт		
1	Опитування на семінарських заняттях (передбачено 3 відповіді)	3 x 5 = 15
2	Практичні завдання на семінарських заняттях (передбачено виконання 2 завдань)	3 x 5 = 15
3	Контрольна робота: –теоретичні питання; –практичне завдання.	40 20 20
4	Екзамен	30
	Всього	100
Додаткові види робіт (необов'язкова самостійна робота)		
1.	Підготовка тез для науково-практичної конференції	10
2.	Участь у заходах неформального навчання (онлайн курси, онлайн-конференції, вебінар)	10
3.	Всього	20

Критерії оцінювання

Критерії оцінювання опитування. Максимальна кількість балів за усне опитування на одному семінарському занятті – 5 балів. Відповіді оцінюються від 1 до 5 балів, виходячи з такого:

5 балів ставиться, коли відповідь студента є повною, завершеною, логічно обґрунтованою. Зокрема, студент: виявляє повні, глибокі теоретичні знання, всебічно і ґрунтовно аналізує нормативно-правову базу; досконало розуміє сутність сучасних політико-правових процесів; самостійно і критично оцінює факти, явища, вільно висловлює власні думки; точно і повно посилається на чинне законодавство; виявляє творчі здібності, вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію; правильно використовує юридичну термінологію; наводить достатню кількість прикладів з юридичної практики; робить правильні висновки, добирає переконливі аргументи; чітко, ясно і послідовно відповідає на поставлені питання.

4 бали ставиться, коли відповідь студента переважно є повною, завершеною, логічно обґрунтованою. Зокрема, студент: володіє теоретичними знаннями вище середнього рівня, але допускає незначні помилки; аналізує нормативно-правову базу; розуміє сутність сучасних політико-правових процесів; самостійно оцінює факти, явища, вільно висловлює власні думки; точно посилається на чинне законодавство; виявляє творчі здібності, вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію (при цьому відповідь може бути не зовсім цілісною і послідовною, містить незначні помилки); у цілому правильно використовує юридичну термінологію; наводить в цілому достатню кількість прикладів з юридичної практики; робить у цілому правильні висновки, наводить достатні аргументи; досить чітко відповідає на поставлені питання.

3 бали ставиться, коли відповідь студента в цілому є змістовною і правильною, з певною кількістю значних помилок. Зокрема, студент: репродуктивно відтворює значну частину навчального матеріалу; аналізує нормативно-правову базу на середньому рівні, проте допускає правові помилки при її тлумаченні; розуміє сутність сучасних політико-правових процесів; самостійно оцінює факти, явища, вільно висловлює власні думки; посилається на чинне законодавство; виявляє здібності до порівняння, узагальнення, систематизації основних теоретичних положень (при цьому відповідь є недостатньо цілісною і послідовною, містить помилки); використовує юридичну термінологію, допускаючи неточності у її формулюванні; не завжди може вірно зробити висновок, добрати переконливі аргументи та приклади з юридичної практики; не досить чітко відповідає на поставлені питання.

2 бали ставиться, коли відповідь студента в цілому є задовільною, зі значною кількістю недоліків. Зокрема, студент: володіє навчальним матеріалом на базовому рівні; репродуктивно відтворює незначну частину теоретичного матеріалу; на рівні середніх стандартів аналізує нормативно-правову базу, проте допускає суттєві правові помилки при її трактуванні; слабо розуміє сутність сучасних політико-правових процесів; вміє на елементарному рівні аналізувати, робити узагальнення, порівняння, висновки; на посередньому рівні посилається на чинне законодавство; виявляє слабкі знання юридичної термінології, допускає

суттєві неточності у формулюваннях; не завжди може вірно зробити висновок, добрати переконливі аргументи та приклади з юридичної практики; слабо відповідає на поставлені питання.

1 бал ставиться, коли відповідь студента в цілому відповідає мінімальним критеріям. Зокрема, студент: володіє навчальним матеріалом на початковому рівні; репродуктивно відтворює незначну частину теоретичного матеріалу; на елементарному рівні, із суттєвими помилками аналізує нормативно-правову базу, має недостатні уявлення про сутність сучасних політико-правових процесів; вміє на елементарному рівні аналізувати, робити узагальнення, порівняння, висновки; на поверховому рівні посилається на чинне законодавство; виявляє слабкі знання юридичної термінології, допускає суттєві неточності у формулюваннях; не здатний навести приклади з юридичної практики; слабо відповідає на поставлені питання.

Критерії оцінювання виконання практичних завдань: встановлення правового змісту наведених в умовах задачі фактичних обставин; формулювання власної правової оцінки у відповідній формі; обґрунтування здійсненої правової оцінки; активність та результативність роботи; логічність, послідовність та правильність розв'язування практичних завдань.

Критерії оцінювання наукової доповіді: вступ, у якому визначено актуальність запропонованої проблеми; основна частина, в якій стисло розкривається наукова ідея автора, її теоретичне та практичне обґрунтування та авторське бачення проблеми; висновки та рекомендації щодо подальшого вирішення проблеми; системність і лаконічність викладення матеріалу, уміння вести наукову дискусію; цілісність і логічність представленого матеріалу.

Критерії оцінювання презентації: змістовність матеріалу, повнота розкриття теми, здійснення аналізу проблеми, наведення статистичних даних, наявність візуального супроводу слайдами (відео- та аудіо файлами за бажанням студентів); дотримання обмежень часу; якість усної доповіді; ступінь висвітлення всіх поставлених завдань та наявність власних висновків; оригінальність ідеї, уміння вести наукову дискусію; цілісність і логічність представленого матеріалу.

Критерії оцінювання тез доповіді, наукової фахової статті: актуальність проблеми, ступінь розкриття предмету дослідження, наявність узагальнень альтернативних теоретичних підходів в межах досліджуваної проблеми, обсяг та якість опрацьованих інформаційних джерел, стильова єдність тексту, наявність наукової новизни, дотримання вимог академічної доброчесності, оформлення використаних джерел відповідно до ДСТУ 8302:2015.

Критерії оцінювання участі у заходах неформального навчання: відповідність теми заходу тематиці навчальної дисципліни, за узгодженням з викладачем, наявність сертифікату про участь у відповідних заходах.

Критерії оцінювання діяльності в Юридичній клініці «Veritas»: членство у якості студента-консультанта, помічника консультанта, координатора, помічника керівника та відображення діяльності в звіті про діяльність юридичної клініки. Діяльність за окремими напрямками обов'язково має бути підтверджена наявністю фото і активна участь в заходах, виступів та одержанням сертифікатів і т.п.).

Критерії оцінювання контрольної роботи: теоретичне питання – обґрунтованість, ступінь розкриття сутності питань; уміння працювати з дослідженнями, юридичною літературою, систематизувати й структурувати матеріал; логічна завершеність викладу матеріалу; юридична грамотність, посилення на нормативно-правові акти та наукові статті; **практичне завдання** – встановлення правового змісту наведених в умовах завдання фактичних обставин; формулювання власної правової оцінки у відповідній формі; обґрунтування здійсненої правової оцінки, посилення на нормативно-правові акти; логічність та послідовність вирішення практичного завдання.

7. Рекомендовані джерела інформації

7.1. Основні:

Нормативно-правові акти

1. IV Конвенція про закони і звичаї війни на суходолі та додаток до неї: Положення про закони і звичаї війни на суходолі від 18 жовтня 1907 року.

2. Конвенція про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях від 12 серпня 1949 року.

3. Конвенція про поліпшення долі поранених, хворих та осіб, які зазнали корабельної аварії, зі складу збройних сил на морі від 12 серпня 1949 року.

4. Женевська конвенція про поводження з військовополоненими від 12 серпня 1949 року. URL:

5. Конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12 серпня 1949 року.

6. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), від 08 червня 1977 року.

7. Про символіку Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала в Україні. Закон України від 08 липня 1999 року № 862-XIV.

8. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України. Закон України від 15 квітня 2014 року № 1207-VII.

9. Про Товариство Червоного Хреста України. Закон України від 28 листопада 2002 року № 330-IV.

10. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 11 березня 2021 року "Про Стратегію деокупації та реінтеграції тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя". Указ Президента України від 24 березня 2021 року № 117/2021.

11. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15 жовтня 2021 року "Про Стратегію інформаційної безпеки". Указ Президента України від 28 грудня 2021 року № 685/2021.

12. Про затвердження Порядку маркування в особливий період будівель та споруд, транспортних засобів, які підпадають під дію норм міжнародного гуманітарного права, відповідними розпізнавальними знаками (емблемами). Постанова Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 2022 року № 1199.

13. Про затвердження Інструкції про порядок виконання норм міжнародного гуманітарного права у Збройних Силах України. Міністерство оборони України. Наказ від 23 березня 2017 року № 164.

Навчально-методичні матеріали

1. Вивчаючи міжнародне гуманітарне право : навчально-методичний посібник. друге видання / о. войтенко, м. Єлігулашвілі, о. Козорог, т. Короткий, в. потапова, о. Стокоз, н. Хендель ; за заг. ред. радника президен-та товариства червоного Хреста україни з міжнародного гуманітарного права, к.ю.н. т. Короткого. – Київ, угСПЛ; одеса : Фенікс, 2021. – 268с.

2. Громовенко К. В. Міжнародно-правове регулювання збройних конфліктів : навчально-методичний посібник / К. В. Громовенко, М. В. Грушко, К. В. Мануїлова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. – 132 с. – (Серія «Навчально-методичні посібники»).

3. Грушко М. В. Міжнародне гуманітарне право : навчально-методичний посібник / за ред. завідувача кафедри міжнародного та європейського права, професора О. В. Бігняка. – Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. – 136 с.

4. Заборонені методи та засоби ведення воєнних дій. URL: <https://www.facebook.com/Ugspl/videos/552277889925319>.

5. Збірник прецедентів, що стосуються МГП (онлайн-база даних) – <https://www.icrc.org/casebook/>

6. Збірник прецедентів, що стосуються МГП (у PDF-форматі та паперова версія) – <https://www.icrc.org/eng/resources/documents/publication/p0739.htm>

7. Інформаційний бюлетень МКЧХ з питань права та політики (ICRC Law and Policy Newsletter) – <https://www.icrc.org/en/law-and-policy-newsletters>

8. Кіккас М. Документування воєнних злочинів. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=qe07VmXXOTQ>.

9. Колотуха І. О. Міжнародно-правові особливості кваліфікації збройних конфліктів: навчально-методичний посібник. Ужгород: ДВНЗ "УжНУ", 2021 р. 125 с.

10. Курс електронного навчання «Вступ до Міжнародного гуманітарного права» – <https://www.icrc.org/en/online-training-centre>

11. Лекції. Що таке Міжнародне гуманітарне право. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=z3L1FQJTWbc>; Як, де й коли діє МГП. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=M-O-vydlA18>; Принципи МГП. URL: <https://cutt.ly/KLIsIDQ>;

12. Мельцер Н. Міжнародне гуманітарне право. Загальний курс. - 398 с. URL: <https://blogs.icrc.org/ua/wp-content/uploads/sites/98/2021/05/Nils-Melzer-Comprehensive-introduction-to-IHL-UKR.pdf>.

13. Міжнародне гуманітарне право. Посібник для юриста [М.М. Гнатівський, Т.Р. Короткий, А.О. Кориневич, В.М. Лисик, О.Р. Поєдинок, Н.В. Хендель]; за ред. Т.Р. Короткого - Київ-Одеса: Українська гельсінська спілка з прав людини, Фенікс, 2017. - 145 с. URL: https://helsinki.org.ua/wp-content/uploads/2017/03/WEB_01-2.pdf.

14. Міжнародний журнал Червоного Хреста –

<https://www.icrc.org/eng/resources/international-review/index.jsp>

15. Онлайн-база даних міжнародних договорів, держав-учасниць та коментарів – <http://www.icrc.org/ihl> 8. Сайт досліджень з МГП – <http://www.ihl.ihlresearch.org>14

7.2 Додаткові:

1. Customary International Humanitarian Law Edited by Jean-Marie Henckaerts <https://sites.google.com/a/gs.books-now.com/en9/9780521808880-34propolGETincpes20>

2. Kolb R., Hyde R. An Introduction to the International Law of Armed Conflicts. Oxford—Portland Oregon 2008. <http://www.derechoshumanos.unlp.edu.ar/assets/files/documentos/an-introduction-to-the-international-law-of-armed-conflicts.pdf>

3. Tatarenko H., Bomberher I., Serdiuk N., Pylypenko D., Kaplii O., Oleg S. EUROPEAN SOCIAL STANDARDS OF HUMAN RIGHTS. AD ALTA-JOURNAL OF INTERDISCIPLINARY RESEARCH. Volume11. Issue2. 2021. P. 34–38. – URL: http://www.magnanimitas.cz/ADALTA/110222/papers/A_06.pdf

4. The Handbook of International Humanitarian Law (Second Edition) Edited by Dieter Fleck. Oxford: Oxford University Press, 2008. 6. The Oxford Guide to International Humanitarian Law Edited by Ben Saul, Dapo Akande. Oxford: Oxford University Press, 2020.

5. Каплій О. В. Конституційно-правовий статус військових капеланів в Україні. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. № 3. С. 30–35. – URL: DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.03.5>; <https://orcid.org/0000-0002-3737-4781>; <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/264462>.

6. Каплій О.В. Правове забезпечення діяльності військових капеланів в умовах воєнного стану. Могилянські читання – 2022 : *Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні : глобальний, національний та регіональний аспекти* : XXV Всеукр. наук.-практ. конф. : тези доп. Право, Миколаїв, 7–11 листоп. 2022 р. / ЧНУ ім. Петра Могили. – Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. – С. 22–25.

7. Каплій О.В. Шляхи удосконалення інституту військового капеланства на сучасному етапі. XVII Міжнародна наукова конференція «*Ольвійський форум - 2023: стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі*», (м. Миколаїв, 15-18 червня 2023 року). Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2023. С. 57–62.

8. Каплій О.В., Самойленко М.С. Космічне право: проблеми міжнародного та національного законодавчого регулювання. XVII Міжнародна наукова конференція «*Ольвійський форум - 2023: стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі*», (м. Миколаїв, 15-18 червня 2023 року). Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2023. С. 62–67.

9. Мельцер Н. Міжнародне гуманітарне право. Загальний курс. МКЧХ, 2021. <http://ua.icrc.org/2021/05/31/ihl-comprehensive-intro/>

10. Міжнародне гуманітарне право. Посібник для юриста / [М.М. Гнатовський, Т.Р. Короткий, А.О. Кориневич, В.М. Лисик, О.Р. Поєдинок, Н.В.

Хендель]; за ред. Т.Р. Короткого – Київ-Одеса : Українська гельсінська спілка з прав людини, Фенікс, 2016. – 2017. <https://helsinki.org.ua/publications/mizhnarodne-humanitarne-pravo-posibnyk-dlya-yurysta-2/>

11. Репецький, В.М. Міжнародне гуманітарне право: підручник / В.М. Репецький, В.М. Лисик. – К.: Знання, 2007.

Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

Офіційний сайт Amnesty International – <http://www.amnesty.ch>.

Офіційний сайт Human Rights Watch – <http://www.hrw.org>.

Офіційний сайт Medecins sans Frontieres – <http://www.paris.msf.org>.

Офіційний сайт досліджень з МГП – <http://www.ihl.ihlresearch.org>

Офіційний сайт Комісії міжнародного права – <http://www.un.org/law/ilc>.

Офіційний сайт Міжнародного руху Червоного Хреста і Червоного Півмісяця – <http://www.redcross.int>.

Офіційний сайт Міжнародного суду ООН – <http://www.icj-cij.org>.

Офіційний сайт Міжнародного кримінального суду – <http://www.icc.int>

Офіційний сайт Міжнародної гуманітарної комісії зі встановлення фактів – <http://www.ihffc.org>.

Офіційний сайт Міжнародної Федерації співтовариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця – <http://www.ifrc.org>.

Офіційний сайт Міжнародного Комітету Червоного Хреста – <http://www.icrc.org>

Офіційний сайт ООН – <http://www.un.org>.

Офіційний сайт Управління Верховного комісара з прав людини ООН – <http://www.unhchr.ch>.

База даних щодо національної імплементації МГП – <https://www.icrc.org/ihl-nat>

Офіційний сайт конкурсу Ж. Пікте – <http://www.concourspictet.org>

Офіційний сайт Міжнародного кримінального суду – <http://www.icc.int>

Офіційний сайт Міжнародного руху Червоного Хреста і Червоного Півмісяця – <http://www.redcross.int>

Офіційний сайт МКЧХ – <http://www.icrc.org>

Офіційний сайт ООН – <http://www.un.org>